

en met mos en andere planten begroeid. Dat is het geval bij Rendez-Vous, zo op ongeveer 500 m boven de zeespiegel. Hogerop zult ge geen anolissen meer aantreffen.

Anolis bimaculatus sabanus is een nieuwsgierig en niet erg schuw dier. Bij pogingen om er enige met een stropje te vangen, bleek het trillende topje van het fijne hengeltje zo attractief voor de dieren, dat ze er naar haptten, waardoor de vangst meestal mislukte. Het was niet moeilijk om de hagedissen van een afstand van ongeveer een meter te fotograferen, mits ze omzichtig werden benaderd.

SUMMARY

The author writes about the occurrence of *Anolis bimaculatus sabanus*. First a description of Saba is given. This Caribbean island

measures approx. 23 square km. The highest top is 900 meters. The vegetation is dense and abundant, due to an unusual amount of rainfall for an island in this region (1200 mm per annum). Up to 300 meters it is rather warm. Daytime temperatures average 27° C, at night 21 - 22° C. Higher up Mount Scenery we find cloud forest.

At The Bottum (250 meters above sealevel) *sabanus* is very numerous. They are mainly to be seen on stones, rocks and walls. Hell's Gate and Windwardside lay at about 450 meters and less anoles are seen. At higher altitudes the animals are mainly found in trees, as there the stones are damp and overgrown. This is the case, for example, at Rendez-Vous (altitude about 500 meters). Above this point no anoles are to be found.

The two photographs are made on Saba by the author.

Th. Cornellissen
Delftlaan 215, Haarlem.

Een serie foto's van het uitkomen van eieren van *Lacerta sicula campestris*

Ingezonden mei 1970. Dit is in de eerste plaats een fotoreportage. Deze werd reeds gepubliceerd in 'Het Aquarium' (juli 1970), maar alle 16 opnamen werden daarbij verkleind, zodat details verloren gingen. Wij drukken hier slechts een deel van de reeks af, maar verkleinen niet, zodat alle details behouden blijven. Eén van de opnamen vindt u op de voorpagina van dit nummer (*Lacerta sicula campestris* in het pas geopende ei, bij de neuspunt twee luchtbelletjes als bewijs dat het jong ademt).

De onderstaande tekst is, iets ingekort, dezelfde als die in 'Het Aquarium' heeft gestaan.
Inhoudsoverzicht: de eieren - geduld... - kleine ingreep - de eitand - summary.

DE EIENEN

Enige jaren terug legde een wijfjes-muurhagedis, die in een betrekkelijk klein terrarium (40-40-25 cm) samen met enige soortgenoten was ondergebracht, zes eieren.

Het betrof *Lacerta sicula campestris*, welke in Italië en een groot deel van Joegoslavië voorkomt. Nadat ik het wijfje weer totaal slank

zag rondlopen - bij een drachtig wijfje ziet men de eieren aan weerszijden van het lichaam als bultjes uitsteken - heb ik, zoals ik dat gewoon was, de eieren uit de vochtige zandbodem opgegraven en in een plastic doosje, waarin een schrijfmachinelint had gezeten boven op een laagje vochtig sphagnum gelegd. De eieren werden in kuiltjes in het sphagnum gedrukt, maar niet met dit veenmos bedekt. Het doosje

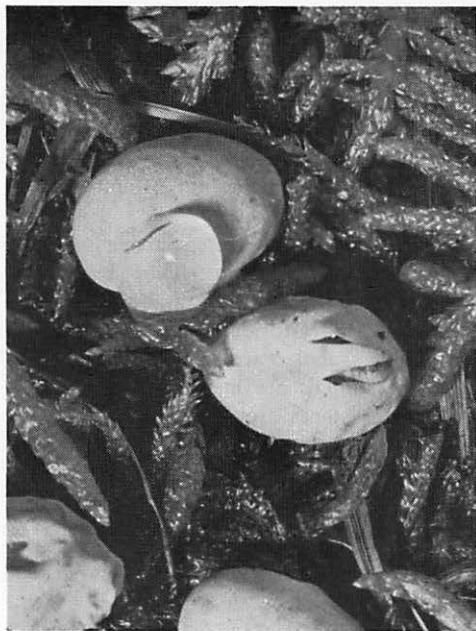

Fig. 1. Het bovenste ei is net opengeritst, uit de sneede komt een druppel eiwit..
Alle foto's: C o r n e l i s s e n.

Fig. 2. Even later; de punt van een hagedissensnuit komt te voorschijn. Verder zal er met dit ei voorlopig niets gebeuren.

werd met het erbij behorende plastic dekseltje afgesloten en weer in hetzelfde terrarium gezet boven op de bodemgrond en recht onder de 25-watt-gloeilamp, die het terrarium verlichtte en verwarmde. Het doosje werd wel met een dun laagje droog en los mos afgedekt. 's Nachts ging het licht en dus ook de warmtebron uit, 's morgens vroeg weer aan.

De deksel van zo'n schrijfmachinelint-dooosje sluit dit niet luchtdicht af, maar er zijn opzij rondom op bepaalde plaatsen kleine kieren. Toch deed ik zo'n twee à drie keer per week het doosje open om weer wat meer frisse lucht toe te laten en eventueel het sphagnum weer wat te bevochtigen. Onder de lamp verdampte het water uit het veenmos en zette zich in kleine condensdruppels onder aan het dekseltje af, welke druppeltjes dan weer terugvielen boven op de hagedisse-eieren. Door het boven op het doosje liggende losse mos weg te schuiven kon ik de zaak in de gaten houden.

De eitjes ontwikkelden zich voorspoedig, hetgeen direct te zien is, doordat ze mooi bol bleven en in grootte toenamen. Hagedisse-eieren groeien namelijk tijdens de ontwikkeling. In de eerste uren na het leggen het snelst door vochtopname van de omgeving, maar daarna langzaam maar wel voortdurend totdat ze

uiteindelijk zo tegen de tijd van het uitkomen bijna de dubbele grootte hebben bereikt ten opzichte van die, direct na het leggen. Hagedisse-eieren hebben namelijk een soepele, witachtig tot rose, leerachtige schaal.

Ik heb de eieren, die ik af en toe tegen het licht bekeek (je ziet dan in het begin de rode bloedvaten en tegen het eind ook de pootjes met de teentjes zitten) altijd weer in precies dezelfde stand terug gelegd in het doosje. Alhoewel men soms beweert, dat het draaien van de eieren zeker in het begin van de ontwikkelingsstijd niet veel uitmaakt, ben ik daar persoonlijk nog niet zo zeker van. In ieder geval ik heb ze steeds in dezelfde stand teruggelegd.

GEDULD...

Op zekere avond, zo'n 15 à 16 weken nadat ze gelegd waren, zag ik dat een eitje was uitgekomen en het jonge hagedisje deed pogingen uit het doosje te klimmen. Omdat ik het uitkomen van de eieren wilde fotograferen, heb ik de overige eieren binnen een taart-springvorm op wat mos (scleropodium, meen ik) gelegd, en het geheel onder het fototoestel met balg en statief. En toen maar wachten op de

Fig. 3. Het lipje van de eierschaal, dat u op de foto op de voorpagina van dit nummer over de snuit ziet zitten, is met een pincet naar links omgevouwen. Daarop steekt het jong zijn kop half naar buiten.

Fig. 4. Even later; de kop is nu helemaal uit het ei. De volgende twee opnamen zijn vlak na deze genomen.

dingen, die gebeuren zouden. Het was elf uur 's avonds en de hele kinderschaar en mijn vrouw waren naar bed gegaan, omdat ze anders toch de schuld krijgen als het mij met fotograferen niet lukt. Elf uur 's avonds en een hagedisje op het punt van uitkomen stak zijn neusje door een in het ei gemaakt spleetje en

ademde rustig ... en rustig ... en rustig ... en er gebeurde verder helemaal niets. En ik maar loeren door mijn fototoestel, door een piepklein gaatje (diafragma 16) met een klein hulp-lampje als enige lichtbron. Het licht in de kamer was uit, anders zag ik niks door de balg ... en er gebeurde niets. Het hagedisje

ademde, maar kwam er niet uit. Zo heb ik ... ik bezweer het u ... met pijn in mijn rug en tranende ogen, die op 't laatst niks meer zagen, gegluurd en gegluurd tot 's morgens vijf uur. En bij het slaan van de hangklok, na zes uur moedeloos turen, vloog met 'n ruk de jonge hagedis plotseling wildgeworden uit het eitje en rende als een bezeten idioot over de rand van de taartvorm de donkere kamer in ... en ik had niets gefotografeerd. De Heer aanroepend en voorzichtig op mijn kousevoeten naar de schakelaar schuifelend om niet op het jonge hagedisje te trappen heb ik het grote licht in de kamer aangedaan ... een uur ... (zes uur 's morgens was het toen) gezocht en hem eindelijk gevonden onder de haardplaat in het stof. Ik heb de eieren koud gezet, opdat ze niet verder zouden uitkomen en ben naast mijn vrouw in bed geschoven, niet begrijpend, dat er beroepsfotografen bestaan, die dieren willen fotograferen ...

KLEINE INGREEP

De volgende avond om elf uur heb ik weer moed gevat en ben opnieuw begonnen met een groentezeef bij de hand om weggrennende jongen te vangen, maar het was niet nodig. Ik dacht alweer dat het zes uren zou gaan duren, toen plotseling in het bovenste nog gave ei van

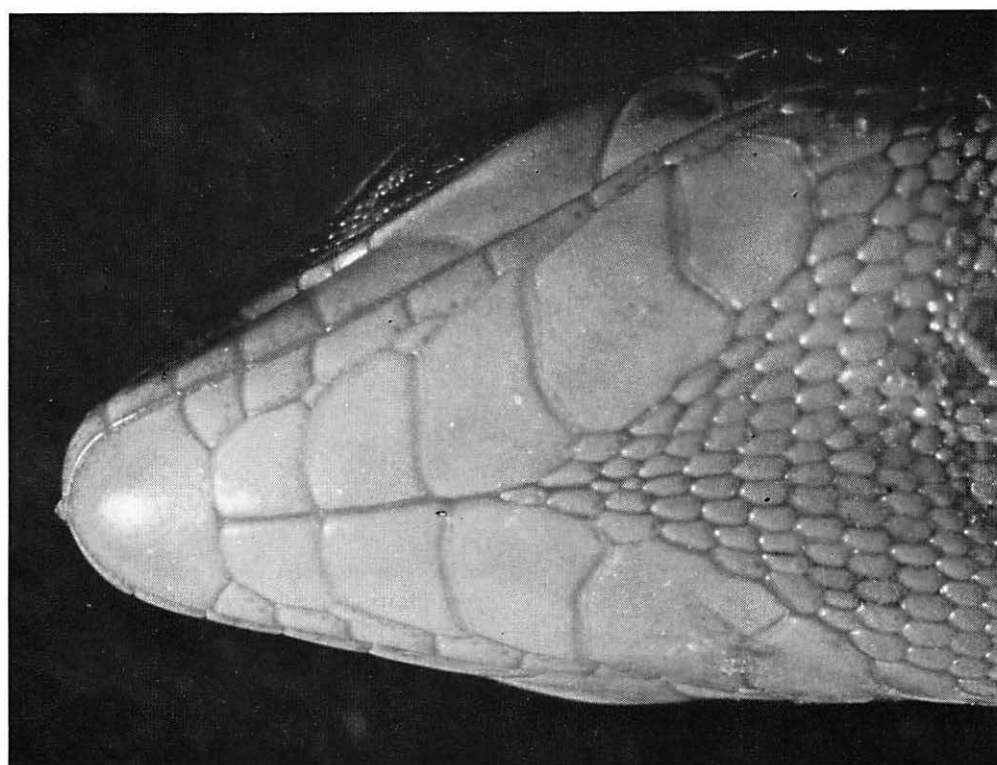
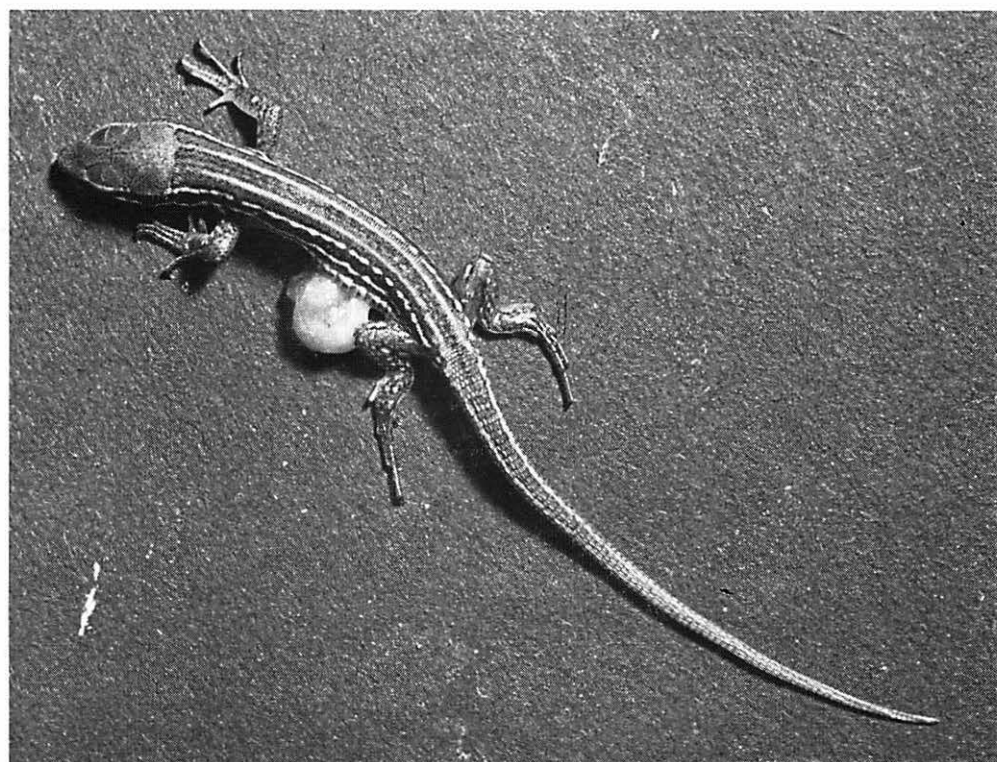
binnen uit een scheurtje werd gesneden. Er vloeide wat eiwit uit (foto 1) en weldra verscheen het neusje van de hagedis (foto 2). Het wegvloeiende eiwit trok in het mos, maar verder gebeurde er niets dan een rustig ademen van twee op het punt van uitkomen zijnde hagedisjes. Ik was nog gammel van de vorige nachtbrakerij ... Ik maakte wat groter ver-grote opnamen van een enkel ei ... maar verder ... ik verveelde me dood in mijn eentje in die stikdonkere huiskamer.

En nou weet ik waarachtig niet waarom ik het deed ... misschien uit verveling ... maar ik dééd het ... en het werd mijn redding. Een serie opnamen, ik zeg het met de verwaandheid, de gelukzoeker eigen, waar ik doodgewoon hardstikke trots op ben. Ik boog het lipje van de eischaal van het één na bovenste ei om met een pincet en het bleef door het eruitgevloeide eiwit kleven naast het kopje van de hagedis.

Ik deed natuurlijk iets wat niet in het patroon van het gedrag van hagedissen, die op uitkomen staan thuishoorde en daardoor kwam het natuurlijk: hij stak eerst zijn kopje iets verder uit het ei, opende zijn ogen (foto 3) en kwam er toen heel voorzichtig en heel langzaam uit.

Fig. 7. Juist geboren, de rest van de dooierzak is nog met een navelstreng aan het diertje verbonden.

Fig. 8. De eiltand bij de pasgeboren *Lacerta sicula campestris*.

En ik maar knippen met mijn flits er vlak op. Toen ie er half uit was kon je eigenlijk al niet meer begrijpen dat dat allemaal in dat kleine hagedisse-eitje had gezeten, maar ja toch moest de andere helft nog komen. Door mijn gedoe met dat klepje rende het hagedisje helemaal niet over de taartvormrand heen, nee hij liep nog eens rustig over de eieren van zijn broers en zussen, als om te laten zien hoe groot ie wel was. En het hagedisje in het bovenste ei bleef alsof er niets gebeurde was rustig doorademen en kwam er niet uit.

Achteraf beseft je, waarom dat ademen zes uur moet duren en waarom ze dan ineens in een plotselinge uitbarsting van energie als een idioot aan het rennen slaan en over alles heen vliegen. Normaal speelt het hele proces zich immers onder de oppervlakte in de grond af en na uren energie verzamelen rennen ze dwars door die bodemgrond omhoog naar de oppervlakte, niet te stoppen anders halen ze de oppervlakte niet en stikken onderweg omhoog.

DE EITAND

Die scheuren in het ei bij het uitkomen worden door het hagedisje gemaakt met de eitand,

N. M. C. Willemsens
Ch. Demeerstraat 45, Brussel.

Enkele ideeën voor de bouw van eenvoudige terraria

Ingezonden november 1970. De heer Willemsens vertelt over de bouw van terraria.
Inhoudsoverzicht: een terrarium van hout en plastic - een gelijmd terrarium van glas - summary.

EEN TERRARIUM VAN HOUT EN PLASTIC

Verwoede terrarianers (zoals ik) vergeten wel eens dat bakken en bakjes, naast, achter en op elkaar gestapeld, niet altijd even esthetisch uitvallen. Vooral in moderne woningen heeft men vaak maar weinig ruimte. Het probleem

een vlijmscherp beenpuntje, dat zich in de bovenkaak bevindt en recht naar voren uit de mondspleet steekt. Als u nu bedenkt, dat het kopje van de jonge hagedis nog geen 10 mm lang is, dan kunt u zelf nagaan, dat dat eitandje hoogop tweetiende à drietiende mm lang is. Doordat de eischaal door uitrekking tijdens de ontwikkeling zo strak gespannen staat (het krimpt weer terug als de hagedis eruit is) is er maar zo'n klein scherp puntje voor nodig om de scheuren te doen ontstaan.

SUMMARY

The author spent two nights trying to take a photo of *Lacerta sicula campestris* emerging from the egg. The first night he sat up till six o'clock in the morning, only to see a young emerge with lightning speed and photographing it was impossible. The second night he opened an already broken shell a little bit further, whereupon the young slowly crept out of the egg. The photos speak for themselves. One of them is to be seen on the front-page of this issue. The last photo shows the egg-tooth of the young.

stelde zich als volgt: geen ruime vensterbank, geen plaats op meubels, enkel een open ruimte tussen de poten van een tekentafel!

Zoals meestal moest het ook hier eigen fabriek worden. Na enig getob werd een bak gebouwd (zie schets) van 80 bij 50 bij 45 cm, met schuine voorkant, zodat het geheel precies paste tussen het gestel van de tekentafel.